

Лекція 11

Правовий статус: студента навчального закладу вищої освіти та лікаря-інтерна

Лектор

**к.м.наук, доцент кафедри патологічної анатомії, ННМІ СумДУ
зав. курсом «Судова медицина. Медичне право України»**

Будко Ганна Юрївна

Правовий статус – це юридичне поняття, що характеризується правом, свободою та обов'язками громадянина в будь-якій сфері діяльності та визначеними особливостями.

1 Правовий статус студента закладу вищої освіти (надалі ЗВО)

Права студента визначає Конституція України, Закон України «Про освіту» та «Про вищу освіту». Відносини у процесі навчання можуть регулюватися наказами та розпорядженнями Кабінету міністрів України, Міністерством освіти України, а також внутрішніми нормативно-правовими актами навчального закладу. Найголовнішим нормативним актом навчального закладу є Статут, який повинен відповідати законодавству України.

Права і обов'язки студентів визначені статтями 61–68 Закону України «Про вищу освіту».

Здобувачами вищої освіти є:

1) студент – особа, зарахована до закладу вищої освіти з метою здобуття вищої освіти ступеня молодшого бакалавра, бакалавра чи магістра;

2) курсант – особа, яка в установленому порядку зарахована до вищого військового навчального закладу, закладу вищої освіти із специфічними умовами навчання, військового інституту як підрозділу закладу вищої освіти;

4) ад'юнкт – особа, зарахована до вищого військового навчального закладу, закладу вищої освіти із специфічними умовами навчання для здобуття ступеня доктора філософії;

6) асистент-стажист – особа, яка має вищу освіту ступеня магістра, навчається в асистентурі-стажуванні закладу вищої освіти за мистецькими спеціальностями з метою вдосконалення творчої майстерності.

До інших осіб, які навчаються у закладах вищої освіти, належать:

1) слухач – особа, яка навчається на підготовчому відділенні закладу вищої освіти, або особа, яка отримує додаткові чи окремі освітні послуги, у тому числі за програмами післядипломної освіти;

2) лікар (провізор)-інтерн – особа, яка має ступінь магістра медичного або фармацевтичного спрямування, виконує програму підготовки в інтернатурі за відповідною спеціальністю під керівництвом лікаря закладу охорони здоров'я та закріпленого за ним викладача кафедри закладу вищої освіти, що здійснює підготовку лікарів (провізорів)-інтернів, та бере участь у наданні всіх видів медичної допомоги, передбачених вимогами освітньо-кваліфікаційної характеристики;

3) лікар-резидент – особа, яка має ступінь магістра медичного спрямування, навчається виключно на відповідних клінічних кафедрах або базах резидентури з метою отримання кваліфікації лікаря певної спеціальності відповідно до переліку спеціальностей резидентури.

Закон України «Про вищу освіту»

Стаття 62. Розділу X

Права осіб, які навчаються у закладах вищої освіти

1) вибір форми навчання під час вступу до закладу вищої освіти;

2) безпечні і нешкідливі умови навчання, праці та побуту;

3) трудову діяльність у позанавчальний час (крім здобувачів вищої освіти вищих військових навчальних закладів);

4) додаткову оплачувану відпустку у зв'язку з навчанням за основним місцем роботи, скорочений робочий час та інші пільги, передбачені законодавством для осіб, які поєднують роботу з навчанням;

5) безоплатне користування бібліотеками, музеями, інформаційними фондами, навчальною, науковою та спортивною базами ЗВО;

6) безоплатне забезпечення інформацією для навчання у доступних форматах;

- 7) користування виробничою, культурно-освітньою, побутовою, оздоровчою базами ЗВО у порядку, передбаченому статутом закладу;
- 8) забезпечення гуртожитком та цілодобовим доступом до нього на строк навчання у порядку, встановленому законодавством;
- 9) участь у науково-дослідних, конференціях, симпозіумах, конкурсах, представлення своїх робіт для публікації;
- 10) участь у заходах з освітньої, наукової, науково-дослідної, спортивної, громадської діяльності, що проводяться в Україні та за кордоном;
- 11) участь в обговоренні та вирішенні питань удосконалення навчального процесу, науково-дослідної роботи, призначення стипендій, організації дозвілля, побуту, оздоровлення;
- 12) внесення пропозицій щодо умов і розміру плати за навчання;
- 13) участь у громадських об'єднаннях;
- 14) участь у діяльності органів громадського самоврядування ЗВО, інститутів, факультетів, відділень, вченої ради ЗВО, органів студентського самоврядування;
- 15) вибір навчальних дисциплін у межах, передбачених відповідною освітньою програмою та навчальним планом, в обсязі, що становить не менш як 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених для даного рівня вищої освіти. При цьому здобувачі певного рівня вищої освіти мають право вибирати навчальні дисципліни, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти, за погодженням з керівником відповідного факультету чи підрозділу;
- 16) навчання одночасно за декількома освітніми програмами, а також у декількох закладах вищої освіти, за умови отримання тільки однієї вищої освіти за кожним ступенем за кошти державного (місцевого) бюджету;
- 17) академічну мобільність, у тому числі міжнародну;
- 18) отримання соціальної допомоги у випадках, встановлених законодавством;
- 19) зарахування до страхового стажу відповідно до [Закону України](#) «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» періодів навчання на денній формі навчання у закладах вищої освіти, аспірантурі, докторантурі, інтернатурі, резидентурі, за умови добровільної сплати страхових внесків;
- 20) академічну відпустку або перерву в навчанні із збереженням окремих прав здобувача вищої освіти, а також на поновлення навчання у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки;
- 21) участь у формуванні індивідуального навчального плану;
- 22) моральне та/або матеріальне заохочення за успіхи у навчанні, науково-дослідній і громадській роботі, за мистецькі та спортивні досягнення тощо;
- 23) захист від будь-яких форм експлуатації, фізичного та психічного насильства;
- 24) безоплатне проходження практики на підприємствах, в установах, закладах та організаціях, а також на оплату праці під час виконання виробничих функцій згідно із законодавством;
- 25) канікулярну відпустку тривалістю не менш як вісім календарних тижнів на навчальний рік (для здобувачів вищої освіти вищих військових навчальних закладів);
- 26) отримання [цільових пільгових державних кредитів](#) для здобуття вищої освіти у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;
- 27) оскарження дій органів управління ЗВО та їх посадових осіб, педагогічних і науково-педагогічних працівників;
- 28) спеціальний навчально-реабілітаційний супровід та вільний доступ до інфраструктури ЗВО відповідно до медико-соціальних показань за наявності обмежень життєдіяльності, зумовлених станом здоров'я.

Стаття 63. Розділ X

Обов'язки осіб, які навчаються у закладах вищої освіти

- 1) дотримуватися вимог законодавства, статуту та правил внутрішнього розпорядку закладу вищої освіти;
- 2) виконувати вимоги з охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії, протипожежної безпеки, передбачені відповідними правилами та інструкціями;
- 3) виконувати вимоги освітньої (наукової) програми (індивідуального навчального плану (за

наявності), дотримуючись академічної доброчесності, та досягати визначених для відповідного рівня вищої освіти результатів навчання.

Відповідальність за порушення навчальної дисципліни

Порушення навчальної дисципліни, тобто невиконання чи неналежне виконання з вини студента (аспіранта) навчального плану, тягне за собою накладення дисциплінарного стягнення.

За порушення навчальної дисципліни, порушення «Правил внутрішнього розпорядку» до студента може бути застосований лише один з таких заходів стягнення:

- догана;
- відрахування з Університету.

До застосування дисциплінарного стягнення з порушниками навчальної дисципліни проводиться комплекс виховних заходів, з'ясовується причина, що призвела до порушення.

Студент може бути відрахований з університету:

- ✓ за неуспішність за результатами проміжної атестації, складених іспитів і заліків у сесію відповідно плану організації навчального процесу;
- ✓ у зв'язку з невиконанням вимог навчального плану та графіка навчального процесу;
- ✓ через появу на заняттях у навчальному корпусі, гуртожитку в нетверезому стані, у стані наркотичного або токсичного сп'яніння;
- ✓ за розкрадання (в тому числі і дрібне) державного або особистого майна громадян;
- ✓ за вироком суду, що набрав законної сили чи постановою органу, до компетенції якого входить накладання адміністративного стягнення або застосування заходів громадського впливу;
- ✓ у разі вчинення аморального вчинку, несумісного з продовженням навчання у студентському колективі;
- ✓ за одноразове грубе порушення навчальної дисципліни або «Правил внутрішнього розпорядку».

Соціальні гарантії і компенсації випускникам ВМНЗ

1. Випускнику ВМНЗ присвоюється кваліфікація спеціаліста з вищою освітою певного професійного напрямку або спеціальності, під час працевлаштування він вважається молодим спеціалістом упродовж 3-х років з моменту підписання трудового договору (час навчання в інтернатурі сюди не входить).

2. Випускники, які отримали направлення на роботу після закінчення ВМНЗ мають право на відпустку тривалістю 1 календарний місяць. За час такої відпустки, їм виплачується допомога в розмірі місячної стипендії. ***Тим, хто працевлаштувався самостійно така допомога не виплачується.***

3. Випускники, з якими не укладені цільові договори мають право на звільнення за власним бажанням з роботи по місцю направлення на загальних підставах.

4. Звільнення випускника з ініціативи власника до кінця строку трудового договору дозволяється у випадках, передбачених ст.ст. 40–41 Кодексу законів про працю.

5. Безробітним із числа випускників ВМНЗ виплачується допомога по безробіттю відповідно до норм закону України «Про зайнятість населення».

6. Посади за штатним розкладом, на які в поточному році повинні бути прийняті випускники згідно з договором, не підлягають заміщенню іншими працівниками.

7. Випускникам, які закінчили ВМНЗ з відзнакою за рішенням замовника може бути встановлена ***вища заробітна плата*** в межах суми посадових окладів.

8. Випускники, які отримали направлення на роботу в іншу місцевість, а також члени їх сімей, забезпечуються житлом згідно з чинним законодавством.

9. Випускникам, які отримали направлення на роботу в іншу місцевість, відповідно до попереднього місця постійного проживання ***виплачуються***: вартість проїзду його та сім'ї; витрати на перевезення багажу; добові за час перебування в дорозі; зарплата за дні збирання в дорогу, перебування в дорозі та влаштування на новому місці (але не більше 6 днів).

II Правовий статус лікаря-інтерна

Обов'язковою формою післядипломної підготовки випускників усіх факультетів ВМНЗ за спеціальностями «Медицина», «Стоматологія», «Педіатрія», «Медична психологія» та «Фармація, промислова фармація», незалежно від форми навчання (бюджет, контракт), по закінченню яких їм

присвоюється кваліфікація лікаря-спеціаліста певної спеціальності, є спеціалізація (інтернатура) згідно з Положенням про первинну спеціалізацію (інтернатуру) випускників ВМНЗ України.

Основне завдання інтернатури – це підвищення рівня практичної підготовки випускників медичних ВУЗів і професійне спрямування до самостійної медичної діяльності.

Алгоритм вступу до інтернатури за новою моделлю

Випускник, знаючи свій конкурсний бал (*конкурсний бал – комплексна оцінка досягнень випускника, яка обраховується за результатами показників успішності з точністю до 0,001 – СБ + Крок-2*), самостійно в електронному кабінеті обирає спеціальність, вищий заклад освіти та базу стажування. Він має можливість вказати 5 власних пріоритетів за спеціальністю, закладом освіти та базою стажування.

До 15 червня випускник подає заяву для участі в рейтинговому розподілі (*ЗВО вносять до електронної системи рейтингового розподілу інформацію про успішність випускників для розрахунку конкурсного балу не пізніше 25 червня поточного року*).

Автоматизований електронний розподіл на основі конкурсного балу та встановлених випускником пріоритетів визначає пропозицію щодо спеціальності, закладу освіти та бази стажування (*у разі, якщо випускник за конкурсним балом не потрапляє на жодну з обраних спеціальностей, МОЗ формує до 10 липня поточного року поточною року пропозицію щодо спеціальності, бази стажування та закладу вищої освіти відповідно до кадрових потреб поточного року. Вказана пропозиція відображається в електронній системі*).

До 15 липня випускник приймає або відхиляє пропозицію. У разі відмови від пропозиції, випускник має можливість через рік взяти участь в новому рейтингуванні.

Із 1 серпня лікар-інтерн приступає до проходження інтернатури.

Заочна частина підготовки у закладі охорони здоров'я – 9 місяців у кожному навчальному році.

Очна частина у закладі вищої освіти становить 3 місяці.

Тривалість практичної частини інтернатури визначається програмою підготовки в інтернатурі за відповідною спеціальністю. Загалом на сьогодні встановлено 23 спеціальності в інтернатурі.

Після закінчення інтернатури лікарі мають можливість отримати **вторинну спеціальність**. Так, після первинної спеціальності «Загальна практика – сімейна медицина» лікарі зможуть здобути ще 34 різних спеціальностей, серед яких клінічна онкологія, неврологія, радіологія, ультразвукова діагностика тощо, **впродовж 2–6 місяців**.

За сімома спеціальностями («Анестезіологія та інтенсивна терапія», «Інфекційні хвороби», «Лабораторна діагностика, мікробіологія, вірусологія», «Неврологія», «Патологічна анатомія», «Психіатрія», «Дерматовенерологія») **збільшена тривалість навчання**.

За спеціальностями «Стоматологія» та «Фізична та реабілітаційна медицина» **тривалість навчання зменшена**.

Наказ МОЗ «Про затвердження Положення про інтернатуру» від 22.06.2021 (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1081-21#Text>)

VI. Права та обов'язки лікарів-інтернів

Лікарі-інтерни мають право:

- користуватися лабораторіями, кабінетами, аудиторіями, читальними залами, бібліотеками та іншими навчальними і допоміжними підрозділами бази стажування лікарів-інтернів та закладу вищої освіти, що здійснює підготовку лікарів-інтернів, в якому вони навчаються в інтернатурі;

- брати участь у виробничих нарадах кафедр в частині обговорення питань удосконалення освітнього процесу та інших питань, пов'язаних з навчанням, лікарів-інтернів;

- здійснювати діяльність з відповідної спеціальності з прогресивним рівнем складності під час проходження програми інтернатури;

- ініціювати зміну бази лікарів-інтернів у порядку, визначеному пунктом 2 розділу VII цього Положення, у разі ненадання базою стажування обсягу роботи відповідно до програми підготовки в інтернатурі з певної спеціальності.

- брати участь у науково-практичних конференціях, та інших навчальних заходах, які за тематикою відповідають програмі навчання в інтернатурі.

Лікарі-інтерни зобов'язані:

- ✓ набувати, поглиблювати і удосконалювати теоретичні знання, вміння і навички;
- ✓ у повному обсязі та своєчасно виконувати програму підготовки в інтернатурі;
- ✓ дотримуватись принципів академічної доброчесності;
- ✓ дотримуватися інструкцій керівника групи лікарів-інтернів у закладі вищої освіти та куратора лікарів-інтернів на базі стажування лікарів-інтернів, що стосуються діяльності лікарів-інтернів.

Приводи відрахування з інтернатури:

- за пропуски занять (зокрема і за поважної причини, якщо інтерн пропустив більше третини занять на кафедрі);
- за станом здоров'я;
- за невиконання навчального плану і програми;
- професійну непридатність;
- порушення правил внутрішнього розпорядку базової установи.

Приводи зміни спеціальності в інтернатурі:

- за станом здоров'я;
- через професійну непридатність;
- через виробничу необхідність.